

**STUDII DE FUNDAMENTARE PENTRU ACTUALIZAREA
PLANULUI URBANISTIC GENERAL AL COMUNEI
PETRICANI, JUDEȚUL NEAMȚ**

1_13. EVOLUTIA SOCIO-DEMOGRAFICA

CUPRINS

1. INTRODUCERE.....	3
1.1. Metodologie	3
1.2. Sursa datelor.....	3
2. EVOLUȚIA ISTORICĂ A POPULAȚIEI.....	4
2.1. Atestare și profil istoric al ocupanților și a structurilor sociale.....	4
2.2. Date privind evoluția în timp a unității teritorial - administrative Petricani	5
3. CARACTERISTICI DEMOGRAFICE ACTUALE	6
3.1. Numarul și evoluția populației.....	7
3.2. Densitate	7
3.3. Creșterea naturală a populației	8
3.4. Structura pe sexe și grupe de vârstă.....	12
3.5. Caracteristici ale șomajului în comuna Petricani – impact economic.....	14
3.6. Nivelul educațional al populației	18
4. DISFUNȚIONALITĂȚI PRIVIND EVOLUȚIA DEMOGRAFICĂ	19
5. CONCLUZII	20

1. INTRODUCERE

1.1. Metodologie

Analiza demografică a comunei Petricani s-a realizat în permanentă corelație cu caracteristicile comportamentului demografic al populației întregului județ, dar și al celorlalte comune din Neamț. În acest scop s-au realizat diagrame în care valorile înregistrate la nivelul comunei sunt comparate cu cele la nivel județean și la nivelul rural ca entitate spațială distinctă a județului, dar și diagrame în care sunt redate valorile indicatorilor fiecărui oraș sucevean în parte. S-a apelat la metoda comparativă pentru a scoate în evidență particularitățile demografice ale orașului și poziția sa în ierarhia urbană județeană, pentru ca pe baza acestora să se poată contura strategia de dezvoltare adecvată.

Intervalul de analiză se extinde pe 32 de ani (1992-2023), interval considerat important pentru înțelegerea corectă a proceselor care se manifestă în domeniul demografic al așezării și pentru realizarea unor proiecții cât mai veridice. Amplitudinea intervalului variază de la un indicator la altul din cauza variației bazei de date obținute de la INS (TEMPO Online).

De asemenea, complexitatea analizei demografice este crescută ca urmare a folosirii unui număr însemnat de indicatori statistici, utilizați frecvent în astfel de studii. Lipsa unor elemente din acest raport a fost determinată de dificultatea obținerii informațiilor statistice necesare, ca urmare a faptului că acestea nu sunt disponibile la nivelul comunei.

1.2. Sursa datelor

Datele statistice pe baza cărora s-au realizat diagramele au fost preluate din următoarele surse:

- Institutul Național de Statistică (INS), TEMPO-Online (<http://statistici.INSSE.ro:8077/tempo-online/#/pages/tables/INSSE-table>);
- Direcția Națională de Statistică Neamț (<http://www.neamt.INSSE.ro/>);
- Recensământul populației și locuintelor 2021 (<https://www.recensamantromania.ro/>)

2. EVOLUȚIA ISTORICĂ A POPULAȚIEI

2.1. Atestare și profil istoric al ocupanților și a structurilor sociale

Cel mai vechi sat al comunei, atestat documentar este satul Tolici. Numele acestui sat vine de la Ion Tolici, caruia în 12 martie 1437, Ilias voievod îi întărește Varaticul lui Giurgiu "unde au fost viile sasilor", ca să-și întemeieze sat. Tradiția orală ne spune că satul Tolici era format din 15-20 case-bordeie, cu pereții împlețiți din nuiele pe pari de stejari, lipiți cu lut, nevaruite și acoperite cu stuf sau papură. Familiile întemeietoare a satului Tolici, spun bătrânii au fost: familia Tolontan și familia Cirlan, care erau țigani-robi ai mănăstirii Secu. Aceștia au fost aduși aici de către calugarii gregi pentru a lucra la pădure, la pasunat vitele.

Al doilea sat al comunei Petricani ca vechime documentară, este satul Boistea. Toponomia acestui sat vine, probabil, de la dealul cu poienile sale care au fost un loc foarte bun pentru pasunatul vitelor mari, în special al boilor, folosiți pentru tracțiune și comerț. Atestarea documentară este dată de documentul din 6 iunie 1476, când Ștefan voievod întărește mănăstirea din Boistea. Tradiția orală ne spune despre acest sat că pe la anii 1600-1650, Boistea era înconjurată de păduri și alcătuită din grupuri de 10-12 case. Oamenii acestui sat se ocupau în principal cu creșterea animalelor, fiecare avea 70-80 de oi și trăiau organizați în grupuri mici.

Al treilea sat al comunei, atestat documentar, este Petricani. Numele vine de la un anume Petrica, menționat într-un document din 22 august 1447, prin care Petru voievod întărește mănăstirea Neamțului: Temisești, Dvorenști, Cristienști, Balosești, Geminști, Pasca și Petrica.

În legătură cu acest sat, Petrica, ne lamurește un alt document din 31 iulie 1452, prin care Bogdan voievod întărește din nou mănăstirea Neamț, satele Pasca și Petrica. Este posibil ca satul să fi avut inițial origine tătărească. Mai târziu satul a fost proprietatea mănăstirii Galata din Iași. Reiese de aici că la data sus menționată de acest document, satul exista, dar deocamdată nu exista un alt document care să ateste o vechime mai mare.

Tradiția spune despre acest sat că pe la 1550-1600 ca ar fi fost un centru de colectare a vitelor și produselor acestora, în jurul cărora s-a întemeiat satul și care aparținea unui negustor pe nume Petreanu de unde se trage și denumirea satului Petricani.

Relativ la atestarea documentară a satului Tirpești, aceasta este mai mult tardivă, dar nu înseamnă că satul Tirpești a luat ființă acum. El exista cu mult mai înainte. Pe 17 aprilie 1586, Petru Schiopul da carte lui Pavel Slujnicer să stăpânească Tirpeștiul pe care i l-a dat în schimbul satului Savesti, făcut dănie mănăstirii Probota. Izvoarele orale ne spun că satul Tirpești la început se chema Bodaiești. Era format din 30-40 case construite în punctual numit astăzi "Târna mare", la rapa lui Bodai. Tradiția ne spune despre luptele purtate de Ștefan cel Mare prin aceste locuri,

deoarece drumul lui spre Razboieni (1476) trecea prin Tirpești. În sat exista un loc numit "Gustari", denumire legată de trecerea lui Ștefan cel Mare spre Razboieni, care a poruncit ostirii sale să poposească și să manance. Săpăturile arheologice au scos la iveală în acest punct sabii, pîteni, sageti, halebarde confirmând acest lucru. După lupta de la Razboieni, Ștefan cel Mare și-a organizat din nou armata – aici în pădurile Tirpeștiului și Toliciului și a atacat oastea turcească împrăștiată după pradă, alungând-o dincolo de apa Moldovei.

Atestarea documentară a satului Răbăia este dată de documentul din 5 aprilie 1603, dat Ieremia Movila, prin care întărește mănăstirea Agapia mai multe sate, între care și Târgul nou veche denumire a actualului sat Răbăia. După cum reiese din atestările documentare, întemeierea satelor comunei Petricani începe la mijlocul secolului al XV-lea.

De remarcat că aproape toate satele comunei Petricani apar aproximativ în aceeași vreme, la mici diferențe de timp, unul de altul: 1437, 1446, 1447, 1586, 1603. Singurele sate apar la aproape un secol de celelalte sunt: Tirpești și Răbăia, a căror primă documentare după izvoarele care ne au stat la îndemână, le plasează în anii 1586 și 1603.

Asadar secolul al XV-lea, epoca de glorie pentru Moldova, reprezintă actul de naștere a satelor comunei Petricani.

2.2. Date privind evoluția în timp a unității teritoriale - administrative Petricani

Comuna Petricani, după ultima împărțire administrativă din 1968, este alcătuită din cinci sate. În partea de nord satul Boistea, în partea de sud satul Tolici, în est satele Răbăia și Petricani, iar în zona centrală a comunei, satul Tirpești.

Ca și celelalte localități ale țării, și comuna Petricani a suferit de-a lungul secolelor, numeroase organizări și reorganizări. În 1911, în componența comunei Petricani intrau satele: Blebea, Grăsi, Boistea, Julfeni, Petricani, Tirpești și cătunele Ingărești, Răbăia, Târgul Nou și Tolici.

După reforma administrativă din 1952, comuna Petricani face parte din raionul Tîrgu-Neamț, regiunea Bacău și în componența ei nu mai intra satele Blebea și Grăsi.

Dintre numeroasele vestigii preistorice – precucuteniene și cucuteniene – descoperite pe teritoriul comunei, cu ocazia săpăturilor arheologice întreprinse aici începând cu anii 'șaiszeci, se remarcă cele făcute în satul Târpești, la „Râpa lui Bodăi”, aici descoperindu-se cel de al doilea exemplar de idol masculin, reprezentând un „gînditor”, asemănător celui de la Hamangia. Acesta se află acum în colecția Muzeului de Istorie din Piatra Neamț, dar numeroase alte obiecte legate de istoria mai veche sau mai nouă a satului și zonei nemțene, pot fi văzute la Muzeul „Popa” din localitate, care a fost înființat de creatorul popular Neculai Popa în anii 'șaptezeci. Despre învățămînt, în comuna Petricani, se poate vorbi abia spre mijlocul sec. al XIX-lea.

3. CARACTERISTICI DEMOGRAFICE ACTUALE

Studiul populației ca factor geografic și social de primă importanță în schimbarea peisajului geografic își are locul său bine definit în sistemul interdisciplinar al geografiei ca știință. Așa cum se desprinde din prezentarea trecutului istoric al comunei Petricani, prezența omului pe aceste meleaguri s-a simțit din timpuri străvechi, mărturie a activității sale fiind urmele lăsate și amintite anterior. Omul s-a impus puternic ca factor modelator al peisajului local datorită activității sale sociale impuse de asigurarea existenței.

Populația stabilă a teritoriului comunei Petricani a fost determinată conform recomandărilor CEE/ONU și a cuprins:

- toți cetățenii români, străini sau fără cetățenie care la momentul recensământului aveau domiciliul sau reședința obișnuită (de cel puțin 6 luni pentru cetățenii români și de peste 1 an pentru cetățenii străini sau fără cetățenie) în respectiva localitate, indiferent dacă erau prezenți sau temporar absenți din localitate, fiind plecați în altă localitate din țară pentru o perioadă mai mică de 6 luni sau în străinătate pentru mai puțin de 1 an;

- persoanele care la momentul de referință aveau reședința obișnuită în localitatea respectivă, dar domiciliul îl aveau în altă localitate, fiind venite pentru o perioadă de peste 6 luni la lucru, pentru efectuarea studiilor sau din alte motive;

- persoanele plecate din localitate pentru satisfacerea stagiului militar;

- persoanele reținute pentru cercetări de către organele de ordine publică, aflate în arest preventiv în alte localități;

- persoanele deținute în penitenciare sau școli de reeducare aflate pe teritoriul localității respective, chiar dacă aveau domiciliul în altă localitate;

În populația stabilă nu au fost incluse:

- persoanele plecate de la domiciliu (la lucru, la studii etc.) în alte localități din țară pentru o perioadă mai mare de 6 luni;

- cetățenii străini sau fără cetățenie veniți în localitate de mai puțin de un an.

La 1 ianuarie 2024, efectivul demografic al județului Neamț era de 547.397 persoane, din care populația cu domiciliu din mediul rural reprezenta 61,12% (respectiv 334.589 persoane).

Raportat la aceeași dată, 1 ianuarie 2024, populația cu domiciliu a comunei Petricani număra 6117 persoane, în termeni procentuali reprezentând 1,83% din totalul populației rurale înregistrată în județul Neamț. Pe parcursul ultimilor 10 ani de zile, în perioada 2014-2024, populația comunei Petricani nu prezintă oscilații importante, înregistrând o creștere de 46 de persoane, de la 6071 în 2014 la 6117 în 2024, conform INSSE.

3.1. Numarul și evoluția populației

La 1 ianuarie 1992, în comuna Petricani locuiau 5364 persoane, dintre care 2633 de sex feminin și 2731 de sex masculin.

După 1992, populația comunei are un ritm continuu de creștere lent, de la 5364 la 5614 în anul 2002, la 6054 în anul 2012, la 6117 pe 1 ianuarie 2024.

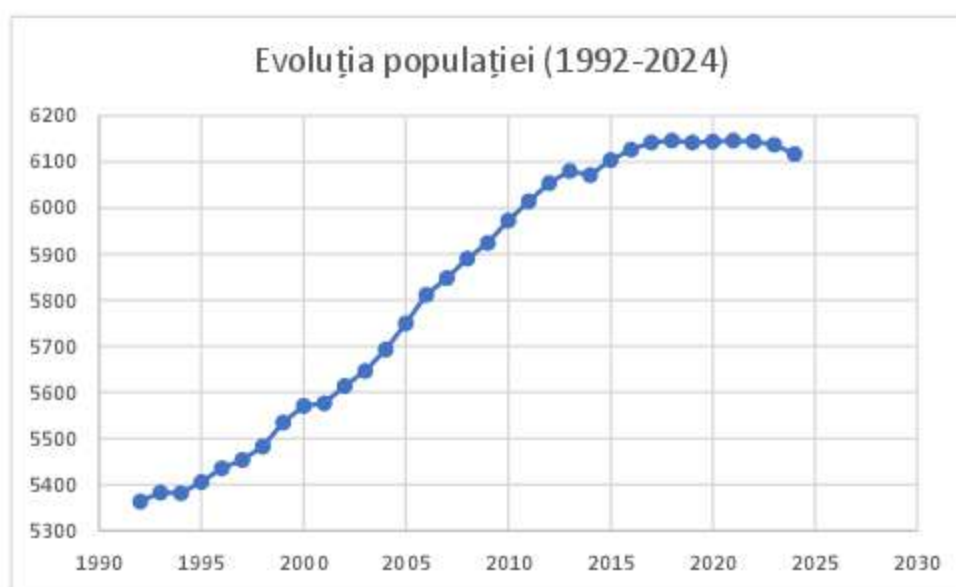

Fig. 1 - Evoluția populației între 1992-2024 în comuna Petricani (date INSSE)

3.2. Densitate

Densitatea populației, care reflectă intensitatea procesului de populare a unui teritoriu, a crescut concomitent cu creșterea populației cu domiciliu în comuna Petricani.

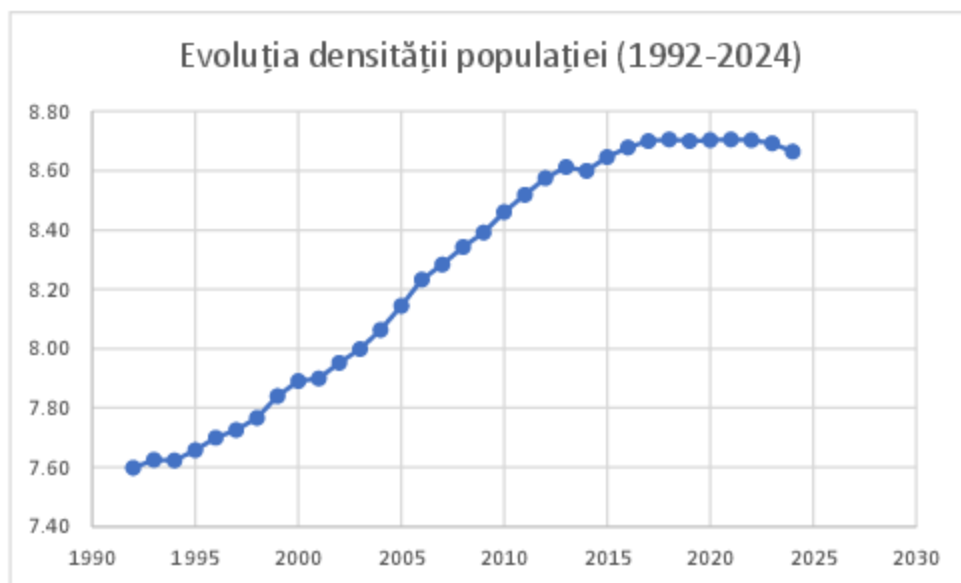

Fig. 2 - Evoluția densității populației în intravilanul comunei Petricani (loc./ha)

3.3. Creșterea naturală a populației

Unul dintre elementele determinante ale evoluției demografice, a numărului total de locuitori, este mișcarea naturală a populației, definită ca proces permanent de înprospătare și regenerare. Noțiunile cu ajutorul cărora se analizează mișcarea naturală în acest studiu sunt natalitatea, fertilitatea, mortalitatea, nupțialitatea, divorțialitatea, și soldul natural. Toate acestea vor fi exprimate prin indicatori specifici: rata natalității, a fertilității, a mortalității, rata nupțialității, a divorțialității și bilanț demografic natural (sold natural).

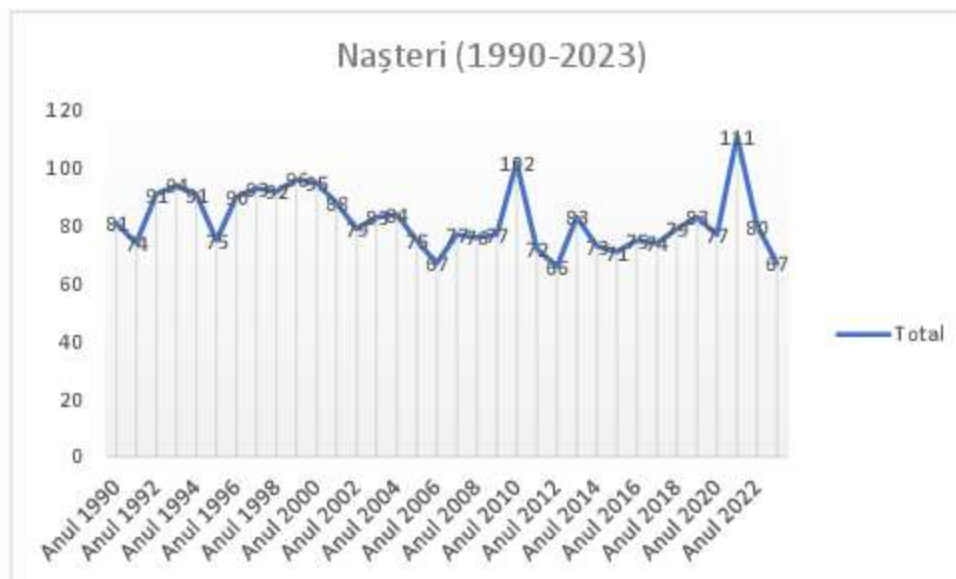

Fig. 3 – Nașteri în intervalul 1990-2023

Numărul de nașteri a înregistrat fluctuații constante în intervalul de ani 1990-2023, având un punct minim de 66 de nașteri în anul 2012, un maxim de 111 de nașteri în anul 2021. Din 2021 a scăzut până la 67 în anul 2022.

Numărul de decese a atins cele mai multe decese începând cu anul 2018 (87) și continuând cu 2021, 2021 (86, 85), sub influența contextului pandemic.

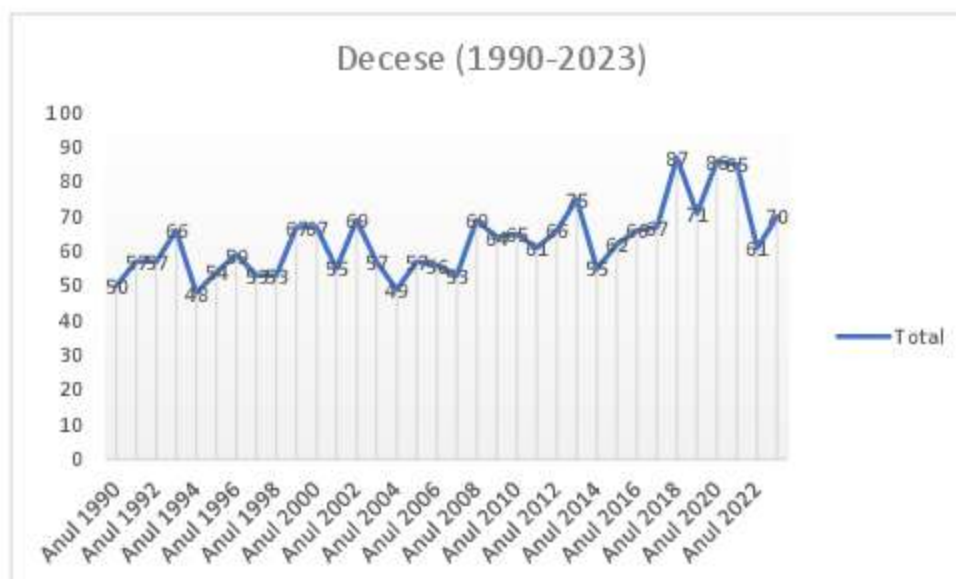

Fig. 4 – Decese în intervalul 1990-2023

Rata natalității (nr. născuți vii/populație totală x 1000) evidențiază capacitatea și intensitatea unei populații de a se reproduce. Comuna Petricani se caracterizează la nivelul anului 2023 printr-o natalitate foarte scăzută – 10.92%.

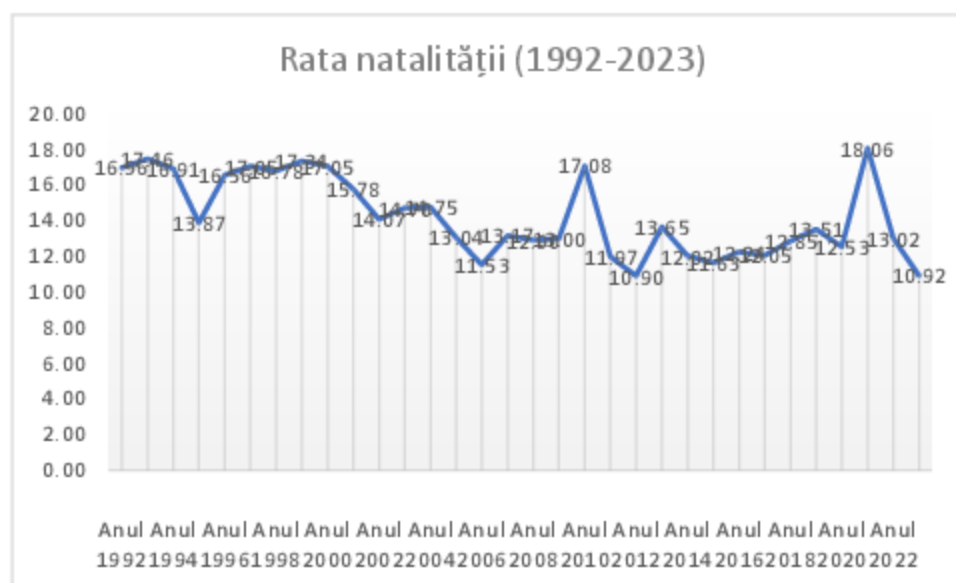

Fig. 5 - Rata natalității în intervalul 1992-2023

Rata mortalității (nr. decedați/populație totală x 1000) reprezintă "pierderile" de populație în mod natural, care intervin ca urmare a îmbătrânirii și a îmbolnăvirii acestora sau din diverse alte cauze. Numărul decedaților raportat la numărul total de locuitori scoate în evidență cât de intens este procesul acesta într-o populație.

În comuna Petricani rata mortalității la nivelul anului 2023 a înregistrat valoarea de 11.41% după ce în 2020 valoarea a fost de 14.00%, valoare neobișnuită generată de contextul pandemic.

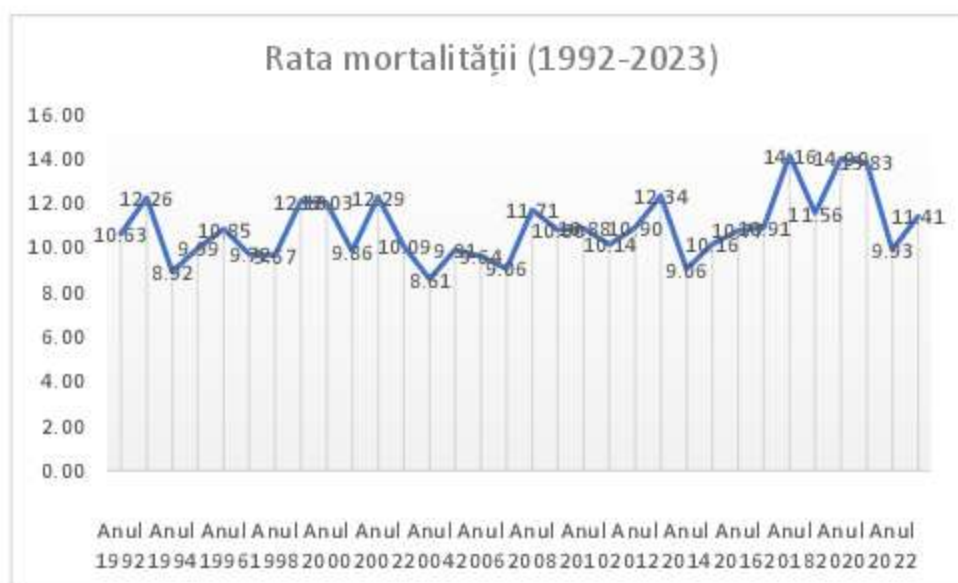

Fig. 6 - Rata mortalității comuna Petricani în intervalul 1992-2023

Bilanțul demografic natural sau soldul natural (diferența dintre rata natalității și rata mortalității) a avut de-a lungul întregii perioade analizate o evoluție descrescătoare în comuna Petricani (fig. 6).

Scăderea a fluctuat de la valori mari pozitive, 7.99 în anul 1994, 6.15 în anul 2004, 6.19 în anul 2010, 4.23 în anul 2021 la valori negative după anul 2018, -1.30, 2020 -1.46 și -0.49 în anul 2023.

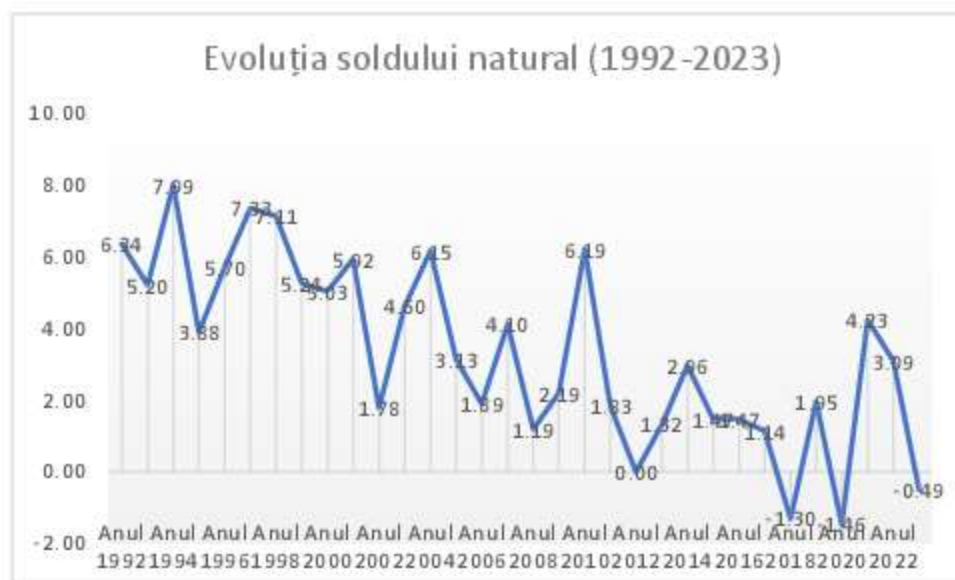

Fig. 7 - Evoluția soldului natural în orașul Târgu Neamț

Din punct de vedere al structurii pe sexe, populația comunei Petricani se caracterizează printr-o valoare aproape egală pe genuri.

În cadrul colectivității umane, populația se poate împărți în 3 grupe principale astfel:

- populația tânără - cuprinzând efectivul populației în limitele de vârstă cuprinsă între 0 - 14 ani;
- populația adultă - cuprinsă în intervalul 15-64 ani;
- populația bătrână - de 65 ani și peste.

Conform datelor statistice din 2024 populația tanara reprezinta un procent de 19,63% din populația totală, populația adultă 66,08% iar populația batrana 14,29%.

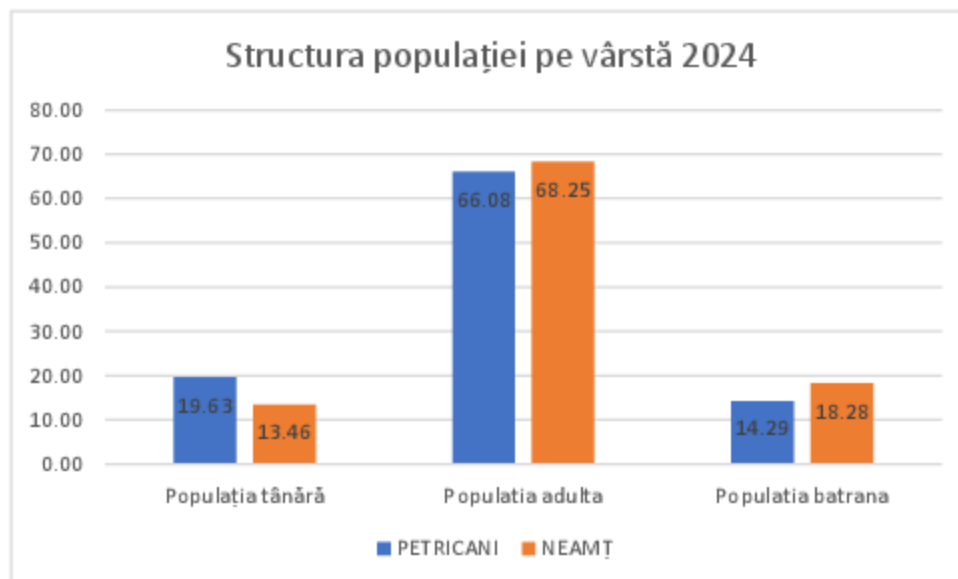

Fig. 8 Structura populației pe categorii de vârstă 2024 – Orașul Târgu Neamț și Județul Neamț

Prin comparație cu populația de la nivelul întregului județ categoria populației tinere din comuna Petricani prezintă o valoare mai mare (19,6% spre deosebire de 13,46% la nivel de județ), o valoare apropiată la nivelul populației adulte (66,08% pe lângă 68,25% la nivel de județ) și o valoare mai mică în dreptul populației bătrâne (14,29% pe lângă valoarea de 18,28% la nivel de județ).

Tabel 5 - Ponderea somerilor inregistrați la sfarsitul anului în orașul Târgu Neamț în perioada 2010 – 2023 (Sursa: INS – Baza de date Tempo Online)

Anul	Ponderea somerilor inregistrați la sfarsitul anului
Anul 2010	5.1
Anul 2011	3.4
Anul 2012	4.7
Anul 2013	4.4
Anul 2014	6.2
Anul 2015	6.1
Anul 2016	5.7
Anul 2017	4.1
Anul 2018	3.7
Anul 2019	2
Anul 2020	2.6
Anul 2021	2
Anul 2022	1.8
Anul 2023	1.3

Se constata o scadere majora a somerilor si a ponderii somerilor inregistrați incepand cu anul 2019 – 2 , de la 6,2 in anul 2014, crescand apoi in 2020 la 2,6 (cauzata de contextul pandemic), ajungand in 2023 la o valoare foarte scazuta – 1,3.

Evoluția salariaților în comuna Petricani în perioada 2010-2022

Numarul mediu al salariatilor cuprinde persoanele angajate cu contract de munca/raport de serviciu pe durata determinata sau nedeterminata (inclusiv lucratorii sezonieri, managerul sau administratorul), al caror contract de munca/raport de serviciu nu a fost suspendat in perioada de referinta.

Tabel 6 – Evolutia salariatilor (numar mediu) în comuna Petricani în perioada 2010 – 2022 (Sursa: INS – Baza de date Tempo Online)

Anul	Numarul mediu al salariatilor
Anul 2010	341
Anul 2011	417
Anul 2012	435
Anul 2013	445
Anul 2014	327
Anul 2015	225
Anul 2016	221
Anul 2017	231
Anul 2018	253
Anul 2019	257
Anul 2020	246
Anul 2021	251
Anul 2022	238

Se constata o crestere majora a numarului salariatilor de la 189 in anul 1992, la 435 in anul 2012, urmand apoi sa coboare pe o panta descendenta pana la un numar de 238 de salariati in anul 2022. Aceasta scadere, corelata si cu scaderea numarului somerilor indica o medie ridicata a locuitorilor cu locul de munca in alta localitate.

Din punct de vedere economic, comuna se bazează pe o economie preponderent terțiară, cu activități comerciale intense (de tipul comerțului cu ridicata și cu amănuntul). Un potențial ridicat de dezvoltare îl reprezintă sectorul industriei prelucrătoare si cel al activitatilor de turism si Horeca.

Evolutia ultimilor 15 ani a creat comunei un profil de dezvoltare de tipul specializarii economice pe urmatoarele directii prioritare : comerțul, alte servicii catre firme si populatie, constructii, transporturi, industrii de prelucrare a lemnului, textila si alimentara, feronerie și materiale plastice.

3.6. Nivelul educațional al populației

Populația școlară, pe niveluri de educație din comuna Petricani

Tabel 7 – Evoluția populației școlare pe niveluri de educație în comuna Petricani în perioada 2017 – 2022 (Sursa: INS – Baza de date Tempo Online)

Populația școlară pe niveluri de educație	Anul 2017	Anul 2018	Anul 2019	Anul 2020	Anul 2021	Anul 2022
Copii înscriși în grădinite	139	138	143	164	145	156
Elevi înscriși în învățământul profesional	92	82	78	83	76	72
Elevi înscriși în învățământul primar și gimnazial (inclusiv învățământul special)	614	584	531	519	569	557
TOTAL	845	804	752	766	790	785

Absolvenți, pe niveluri de educație din comuna Petricani

Tabel 8 – Evoluția absolvenților pe niveluri de educație în comuna Petricani în perioada 2017 – 2021 (Sursa: INS – Baza de date Tempo Online)

Populația școlară pe niveluri de educație	Anul 2017	Anul 2018	Anul 2019	Anul 2020	Anul 2021
Profesional	21	21	9	16	23
Gimnazial	75	75	64	25	57
TOTAL	96	96	73	41	80

Se constată fluctuanțe în rândul populației școlare totale de la an la an, cu o scădere de la 845 în 2017 la 785 în anul 2022. Singurele valori ce se află pe o pantă ascendentă sunt cele de la nivelul copiilor înscriși în grădinite – de la 139 în anul 2017 la 156 în anul 2022.

În anul 2021 în cadrul unităților școlare din comuna Petricani au absolvit 80 de elevi, din care 23 în cadrul învățământului profesional și 57 din învățământul gimnazial.

4. DISFUNCȚIONALITĂȚI PRIVIND EVOLUȚIA DEMOGRAFICĂ

Evoluția populației

Reflectă ritmuri de creștere scăzute pe ansamblu.

La 1 ianuarie 1992, în comuna Petricani locuiau 5364 persoane, dintre care 2633 se sex feminin și 2731 de sex masculin.

După 1992, populația comunei are un ritm continuu de creștere lent, de la 5364 la 5614 în anul 2002, la 6054 în anul 2012, la 6117 pe 1 ianuarie 2024.

Natalitatea

Într-o scădere proporțională cu tendințele pe județ, nu prezintă simptome alarmante.

Numărul de nașteri a înregistrat fluctuații constante în intervalul de ani 1990-2023, având un punct minim de 66 de nașteri în anul 2012, un maxim de 111 de nașteri în anul 2021. Din 2021 a scăzut până la 67 în anul 2022.

Miscarea migratorie

Se remarcă:

- ponderea redusă a tinerilor în totalul celor sosiți;
- ponderea relativ mare a celor proveniți din mediul urban, în cadrul unei migrații selectate pe trepte ierarhice.

Structura pe grupe de vârstă

Aceasta reflectă o pondere incomparabil mai mare a populației cuprinse între 15 și 65 de ani și un procent redus de populație tânără (0-15 ani), ceea ce face ca rata de înlocuire să fie redusă fapt ce va genera probleme substanțiale în anii viitori.

Indicele de îmbătrânire a populației a atins valori alarmante în ultimii 20 de ani, fiind una dintre problemele cele mai mari cu care se confruntă comuna. Gradul de atractivitate al acestuia a scăzut considerabil, pe fondul îmbătrânirii populației. Presiunea pe care populația inactivă o exercită asupra populației active este ridicată și semnalează posibilitatea unui deficit substanțial de muncă în următorii 10-15 ani. Cu o populație îmbătrânită, o forță de muncă redusă, comuna Petricani nu este în prezent pe lista destinațiilor pe care tinerii o vizează când vor să facă o mutare de domiciliu. În comuna lipsesc facilitățile de petrecere a timpului liber pentru tineret.

Evoluția ultimilor 15 ani a creat comunei un profil de dezvoltare de tipul specializării economice pe următoarele direcții prioritare : comerțul, alte servicii către firme și populație, construcții, transporturi, industrii de prelucrare a lemnului, textile și alimentară, feronerie și materiale plastice.

În vederea diminuării efectelor negative ale evoluției populației sunt necesare măsuri care să aibă în vedere creșterea calității vieții:

- crearea de noi activități recreative,
- diversificarea activităților economice atât pentru creșterea numărului locurilor de muncă precum și pentru diversificarea sortimentului de produse și servicii la care populația are acces;
- creșterea accesibilității în toate satele comunei precum și diversificarea, acolo unde este posibil, a mijloacelor de transport (de exemplu: propunerea unor trasee pentru biciclete);
- alocarea de noi zone destinate locuirii.

Șef proiect,
Arh. Eugen Alexandru Micșa

